

EUROPOS SAJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

TEISINGUMO TEISMAS IR VARTOTOJŲ TEISĖS

IŽANGA

Nuo 1952 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) prižiūri, kad Sąjungos teisė būtų tinkamai taikoma ir jos būtų laikomasi valstybėse narėse. Ilgainiui jis priėmė daug Europos integraciją stiprinančių sprendimų, kuriuose piliečiams, ypač vartotojams, suteikiama vis daugiau teisių. Toliau pristatomi kai kurie itin reikšmingi Teisingumo Teismo sprendimai; jie suskirstyti pagal temas.

Kiekvienoje iš šioje brošiūroje nurodytų bylų Teisingumo Teismas pats nesukūrė atitinkamų teisių, bet jas nustatė arba patikslino aiškindamas Sąjungos reglamentus ar direktyvas.

MAISTO PRODUKTAI IR GĖRIMAI

Šiuo metu mityba yra vienas svarbiausių klausimų vartotojams, jie nori būti tinkamai informuoti apie perkamus maisto produktus ir gėrimus, nes vis daugiau dėmesio skiria sveikatai ir tinkamai subalansuotai mitybai.

MAISTO PRODUKTAI IR GĖRIMAI

Užrašai ant pakuočių

2015 m. Teisingumo Teismas priminė, kad vartotojams turi būti suteikta teisinga, neutrali ir objektyvi informacija. Taigi, jeigu iš produkto pakuotės galima susidaryti įspūdį, kad produkto sudėtyje yra tam tikro komponento, kurio iš tikrųjų nėra, pirkėjas gali būti suklaidintas, net jeigu komponentų sąrašas yra tikslus. Taip buvo vaisių arbatos atveju – nors ant jos pakuotės buvo pavaizduotos avietės ir vanilės žiedai, arbatoje nebuvo jokių natūralių šių augalų komponentų ([2015 m. birželio 4 d. Sprendimas Teekanne, C-195/14](#)).

Be to, ant mineralinio vandens butelio pakuotės nurodytas natrio kiekis turi atitikti bendrą natrio kiekį bet kokia jo forma (valgomosios druskos ar natrio bikarbonato). Iš tiesų vartotojas gali būti suklaidintas, jeigu nurodoma, kad vandenyje yra mažai druskos, nors jame daug natrio bikarbonato ([2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimas Neptune Distribution, C-157/14](#)).

MAISTO PRODUKTAI IR GĖRIMAI

Teiginiai apie sveikumą ir pavadinimai

2017 m. Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisija pagrįstai atsisakė leisti vartoti tam tikrus sveikumo teiginius prekiaujant gliukoze, kaip, be kita ko, „gliukozė prisideda prie geros energijos apykaitos“ ar „gliukozė palaiko fizinį aktyvumą“. Iš tiesų tokie teiginiai skatina cukraus vartojimą, nors toks skatinimas nesuderinamas su visuotinai pripažintais mitybos ir sveikumo principais ([2017 m. birželio 8 d. Sprendimas *Dextro Energy / Komisija*, C-296/16 P](#)).

Be to, iš principo negalima prekiauti vien augaliniais produktais vartojant pavadinimus, iš esmės reiškiančius tik gyvūninės kilmės produktus, pavyzdžiui, „pienas“, „grietinė“, „sviestas“, „sūris“ ar „jogurtas“. Taigi įmonė negali vartoti pavadinimų „sojos pienas“, „tofu sviestas“ ar „augalinis sūris“, nors Sąjungos teisės aktuose yra tam tikrų išimčių, pavyzdžiui, dėl „ryžių kremo“ ([2017 m. birželio 14 d. Sprendimas *Tofu Town.com*, C-422/16](#)).

**NESAŽININGA
PREKYBOS PRAKTIKA**

Pagal Sąjungos teisę draudžiama nesąžininga, klaidinanti ir agresyvi prekybos praktika. Šioje srityje Teisingumo Teismas suformavo gausią jurisprudenciją, toliau pateikiami keli jos pavyzdžiai.

**NESAŽININGA
PREKYBOS PRAKTIKA**

Susieti pasiūlymai

Valstybės narės negali visiškai uždrausti pardavėjo vartotojui teikiamų susietų pasiūlymų (pavyzdžiui, kai degalinė siūlo neatlygintinas avarines paslaugas trijų savaitių laikotarpiu už kiekvieną mažiausiai 25 l degalų įpylimą). Iš tiesų susieti pasiūlymai ne visada gali būti laikomi nesąžininga prekybos praktika ([2009 m. balandžio 23 d. Sprendimas VTB-VAB ir Galatea, C-261/07 ir C-299/07](#)).

Susietas pasiūlymas, kai kompiuteris parduodamas su iš anksto įdiegta programine įranga, savaime nėra nesąžininga prekybos praktika. Be to, nenurodžius iš anksto įdiegtos programinės įrangos kainos, tai negali būti laikoma klaidinančia prekybos praktika, nes įvairios programinės įrangos kaina vartotojui nėra esminė informacija ([2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas Deroo-Blanquart, C-310/15](#)).

**NESAŽININGA
PREKYBOS PRAKTIKA**

Agresyvi ir klaidinanti prekybos praktika

Draudžiama agresyvi komercinės veiklos subjektų praktika, kuri vartotojui sudaro apgaulingą įspūdį, kad jis laimėjo dovaną, nors iš tikrųjų turi patirti tam tikrų išlaidų, kad ją gautų. Taip, pavyzdžiui, yra reklamų, kurios verčia gavėją manyti, kad laimėjo kruizą, nors tam, kad gautų šią dovaną, jis turi sumokėti už draudimą ir priemoną už kają, taip pat per kelionę mokėti už maistą ir gėrimus bei uosto mokesčius, atveju ([2012 m. spalio 18 d. Sprendimas *Purely Creative*, C-428/11](#)).

Ligonių kasos taip pat gali būti pripažintos vykdančiomis nesąžiningą prekybos praktiką. Taigi praktika yra klaidinanti, jeigu ligonių kasa savo nariams nurodo, kad jų finansinė padėtis gali pablogėti, jei pereis į kitą kasą ([2013 m. spalio 3 d. Sprendimas *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12](#)).

Galiausiai skambučio į pagalbos po pardavimo telefono numerį kaina neturi viršyti standartinio skambučio kainos, priešingu atveju komercinė praktika yra nesąžininga ([2017 m. kovo 2 d. Sprendimas *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main*, C-568/15](#)).

**UŽSAKOMOJI
PREKYBA PAŠTU**

Paplitus skaitmeninėms technologijoms užsakomoji prekyba paštu tapo įprastas kasdienis sandoris. Teisingumo Teismas ne kartą aiškino vartotojų teises sudarant tokias prekybos sutartis.

Prekių pristatymo išlaidos neturi būti priskiriamos vartotojui, kai šis naudojasi teise atsisakyti sutarties (ši teisė turi būti įgyvendinta per ne trumpesnę kaip septynių darbo dienų laikotarpį nuo pardavimo dienos). Vis dėlto grąžinimo išlaidos gali tekti vartotojui ([2010 m. balandžio 15 d. Sprendimas *Heinrich Heine*, C-511/08](#)).

Be to, vartotojas, kuris įgyvendina teisę atsisakyti sutarties, neprivalo atlyginti pardavėjui už prekės naudojimą, išskyrus atvejį, kai jis naudojo šią prekę netinkamai. Iš tiesų teisė atsisakyti sutarties būtų mažiau veiksminga, jeigu vartotojas turėtų mokėti kompensaciją tik už tai, kad įvertino ir išbandė paštu gautą prekę ([2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimas *Pia Messner*, C-489/07](#)).

GAMINIAI SU TRŪKUMAIS

Teisingumo Teismas taip pat turėjo galimybę paaiškinti vartotojų teises, kai šie teigia, kad jiems pristatytas gaminys neatitinka sutarties.

2015 m. Teisingumo Teismas priminė, kad neatitikimai sutarčiai, išaiškėję per šešis mėnesius nuo prekės pristatymo, laikomi egzistavusiais pristatymo metu. Taigi, nors vartotojas turi įrodyti, kad neatitikimas egzistuoja ir išaiškėjo per šešis mėnesius, jis neprivalo įrodyti nei šio neatitikimo priežasties, nei to, kad jis atsirado dėl pardavėjo kaltės ([2015 m. birželio 4 d. Sprendimas Froukje Faber, C-497/13](#)).

Gaminio su trūkumais keitimo atveju vartotojas neturi atlyginti pardavėjui už tokio gaminio naudojimą ([2008 m. balandžio 17 d. Sprendimas Quelle, C-404/06](#)). Be to, pardavėjas privalo išmontuoti gaminį su trūkumais ir sumontuoti pakeičiamąją prekę arba padengti šiems darbams būtinas išlaidas ([2011 m. birželio 16 d. Sprendimas Gebr. Weber ir Putz, C-65/09 ir C-87/09](#)).

Galiausiai, nesant mokslininkų sutarimo, vakcinos trūkumus ir priežastinį ryšį tarp jų ir ligos galima įrodyti remiantis pagrįstomis, tiksliomis ir neprieštarinomis prielaidomis, kaip antai tuo, kad nuo vakcinos suleidimo iki ligos atsiradimo praėjo nedaug laiko, kad nei asmuo, nei jo šeimos nariai nėra sirgę šia liga ir kad yra daug atvejų, kai ši liga atsirado suleidus tokią vakciną ([2017 m. birželio 21 d. Sprendimas W ir kt., C-621/15](#)).

DRAUDIMO SUTARTYS

Draudimo sutartys mūsų laikais tapo būtinos. Teisingumo Teismo taip pat buvo prašyta paaiškinti su šiomis sutartimis susijusias normas.

2011 m. Teisingumo Teismas konstatavo, kad atsižvelgimas į apdraustojo asmens lytį kaip į rizikos veiksnių draudimo sutartyse yra diskriminacinis. Būtent dėl šios priežasties nuo 2012 m. gruodžio 21 d. Sąjungoje abiem lytims taikomos vienodos įmokos ir išmokos ([2011 m. kovo 1 d. Sprendimas *Association belge des consommateurs Test-Achats ir kt.*, C-236/09](#)).

Be to, draudimo sutartyje turi būti skaidriai, aiškiai ir suprantamai nurodyta, kaip veikia draudimo mechanizmas, kad vartotojas galėtų įvertinti ekonominius padarinius ([2015 m. balandžio 23 d. Sprendimas *Jean-Claude Van Hove*, C-96/14](#)).

Galiausiai kelionių lėktuvu pardavėjai neturi teisės į bilieto kainą automatiškai įtraukti skrydžio atšaukimo draudimą. Iš tiesų toks draudimas yra neprivalomas kainos priedas, kuris turi būti aiškiai nurodytas rezervavimo proceso pradžioje ir sąmoningai pasirinktas paties pirkėjo ([2012 m. liepos 19 d. Sprendimas *ebooker.com Deutschland*, C-112/11](#)).

IŠNEŠIOJAMOJI PREKYBA

Europos Sąjungos direktyvoje taip pat saugomos vartotojų, sudarančių sutartis išnešiojamosios prekybos būdu, teisės. Teisingumo Teismas turėjo galimybę priimti ne vieną sprendimą šioje srityje, visų pirma dėl kiekvieno vartotojo teisės atsisakyti sutarties per septynias dienas nuo jos sudarymo.

Vartotojas, sudarantis kredito sutartį išnešiojamosios prekybos būdu, išsaugo teisę atsisakyti sutarties, jeigu jis nebuvo informuotas apie šią teisę. Taigi vartotojas, kuris praėjus penkeriems metams sužino turėjęs teisę atsisakyti sutarties, nors bankas jo nebuvo apie tai informavęs sudarant sutartį, gali pasinaudoti šia teise ([2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Heininger*, C-481/99](#)).

Be to, jeigu bankas neinformavo vartotojo apie teisę atsisakyti išnešiojamosios prekybos būdu sudarytos kredito sutarties, jis turi priimti su atitinkama finansine investicija susijusią riziką ([2005 m. spalio 25 d. Sprendimas *Schulte*, C-350/03 ir C-229/04](#)).

NESAŽININGOS SUTARČIŲ SĄLYGOS

Sąjungos teisės direktyvoje numatyta, kad vartotojams nėra privalomos nesąžiningos sąlygos, esančios su komercinės veiklos vykdytoju sudarytoje sutartyje. Teisingumo Teismas, nagrinėjęs daug bylų šioje srityje, paaiškino šios direktyvos nuostatų apimtį.

Visų pirma Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinis teismas turi ex officio išnagrinėti galimą sutarties sąlygos nesąžiningumą. Pagal šią taisyklę, kuri taip pat taikoma nemokumo byloms, teismui nėra leidžiama pakeisti sąlygos turinio, jis tik turi jos netaikyti ([2009 m. birželio 4 d. Sprendimas Pannon GSM, C-243/08](#); [2016 m. balandžio 21 d. Sprendimas Radlinger ir Radlingerová, C-377/14](#); [2012 m. birželio 14 d. Sprendimas Banco Español de Crédito, C-618/10](#)).

Be to, negalima laiko atžvilgiu apriboti „apatinės ribos“ sąlygų (sąlygų, pagal kurias vartotojas privalo mokėti minimalias palūkanas), įtrauktų į su vartotojais sudarytas hipoteka užtikrintas paskolos sutartis, pripažinimo negaliojančiomis padarinių ([2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15](#)). Galiausiai, kai finansų įstaiga suteikia paskolą užsienio valiuta, ji paskolos gavėjui turi suteikti pakankamai informacijos, kad jis galėtų priimti informacija pagrįstą ir atsargų sprendimą ([2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas Andriciuc ir kt., C-186/16](#)).

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Komunikacijos direktoratas

Elektroninių leidinių ir spaudos skyrius

2018 m. birželio mėn.

